

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Претплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 10. У Сомбору, 10. Октобра 1885. Год. XVII.

ШТА ЧИНИ ШКОЛА ЗА НАРОДНО ОБРАЗОВАЊЕ?

(За награду.)

Ово важно, плодно питање истакао је збор сентомашких учитеља. Али да се оно потпуно исцрпи и претресе, ваљало би писати расправе -- књиге, а не чланак — два.

Горње питање важно је по томе: што у његовом сретном решењу лежи зачетак опште народне среће. А плодно је с тога, што се школа тим питањем подиже из своје једностране скучености на достојну висину, да одатле осведочи свој свестрани, свој интензивни уплив на општи народни живот.

Народној школи — правој, ваљаној, савременој — ту, на тој висини часно је место. А скучену и заглибљену у бесвесном рецитирању голог, леденог знања и механизма, ваља одбацити као сувишну, излишну — као штетну друштвену установу.

Данас је по народну наставу настало одсудно питање: Она, или се мора паштити, да својом снагом оплоди народну намет зрелим мислима; у срцу да му оживи и однегује истински морал, или је мора нестати. Трећег нема; или бар не би требало да буде.

Шта човека дичи — шта ли га чини великим на врхунцу божијег стварања? — Шта га уздиже изнад овог материјалног, видљивог света у оне више надсветске непојмљиве слојеве? — Знање, његов бујно развијени ум, који је освојио владу скоро над свима законима у природи. А после: његово племенито осећање, његови узорити идејали, који ово трошно, ништаво тело на њему обасјавају неким вишим, божанственим одсјајем.

Човек, одарен само знањем, тек је по човека. Али у кога је то знање натопљено нектаром племенитости и врлине, то је тек цео, потпуни, савршени земаљски човек.

Па шта је то образовање? — Велика реч — то је животни сок најплеменитијег душиног плода. Без њега копни и вене све оно, што човека од звера дели и одликује.

Ученост је леп украс. Ученост је дрво, које се гордо уздиже чак у студене крајеве душевне атмосфере, али — ту се и следи.

Поштење, карактер, то је, до душе, згажена, заборављена снага — али снага, која оплемењује најдражију душу билку.

Памет и срце — наука и врлина, то је јединица, пуна смисла и вредности. А свако за себе, остају разбачени удови без права живота и делатности. Дакле то двоје уједињено, претопљено, сродно — то је право, истинско образовање.

Научен човек истражује и открива нам најдубље тајне у животу природе и човечанства. Свет му се диви, преузноси његову ученост. Глава му је пуна. А срце? — Оно може да остане — празно.

И образован човек грамзи за науком. И њему је знање светило истинског живота. Али он не прихваћа науку искључиво као цел — он је у главном негује као средство.

Образован човек прибира себи знања, да би тако научном истином дошао до што светлијих и савршенијих моралних идејала. Он све стечено знање примењује на живот, доводећи га у склад са освештаним начелима узајамности и поштења. Образован човек, својим мислима и делањем иде да реализише ону узвишену мисао, која је основно постоје најморалније слободе: „Не чини другом, што себи не желиш.“

Ето, у главном разлике између ученог и образованог човека.

Па коме ће царству школа да се приволе? — Ту има она сама, а и они да одлуче, који њеном судбином дрмају. Избор је оваки: Школа, или жели да постане колевком мисленог и карактерног покољења, или самртничком постељом и последњег изданка умне народне свежине. Крајње је време, да се јасно, разговетно одлучи: треба ли школа народу да спрема тек само одличне, превасходне и учене ђаке; или смислене, карактерне грађане?

Ја не смем озбиљно ни да се запитам: како ће школа да одговори томе узвишеном позиву? Први корак нагонио би ме, да буктињом савесне критике завирим у сваки кутић данашње школе. Ал за тај посао данас ми је простор и сувише ограничен.

У том случају претпоставићу, да из данашње школе излазе ученици, наоружани оним знањем, а задахнути оним врлинама, које их безусловно изводе на пут свесна и узорита живота; — претпоставићу, да данашња школа, својим радом полаже чврсту основу општег народног истинског образовања.

Па да ли би се смело рећи: Така народна школа кадра је да покаже и обележи правац здравог народног препорођаја. — Да видимо.

* * *

Породица је моћна, животна снага сваког народа. Али понајглавнија карактеристика те снаге — породичног живота — још је и данас у главном незнање и суровост. — Али не; нису ово оштре претеране речи. Ето вам народа па коме је драго нек чистим, непомућеним оком загледа у језгро, у ту главну масу, те онда нек опровргава ову истину.

Заиста овако стање је неутешно, готово неприродно. Незнање, суровост — два ужасна несавршенства за најсавршенији створ божији!

Откуд незнања у народу — у породици, не чудим се. Та ето у то име још ништа — бар готово ништа није за масу својски и истрајно рађено.

Али зашто да она страна, коју је већ и сама природа одабрала, да буде огњиштем питомости и њежности — зашто да она данас све наглије, све дубље тоне и пропада у глибу суровости! — Говоримо искрено, отворено. Рецимо оно, што очима видимо! А тада морамо изрећи жалосну истину: да данашњим матерама у народу у главном не доликује онај лепи назив: „Наш њежни спол.“ Јер ено слушајте оне ужасне неуморне клетве; чујте оно женско необуздано карање, натоњено таким задахом, које немилице каља и уста и срце и душу божијег љубимца. — Па зар се на ово питање не ће никад погледати строжијом критиком? — Или се зар држи, да ту прикривање, улепшавање што помаже?

Тако гледећи ово зло у српској породици, не чудим се ни томе: откуд у омладини, откуд у остарини — откуд у целом народу толике душевне забатаљености.

Ово су јадни — веома јадни изгледи за будућност; јер незнање затвара човеку небо и вечност истине — вуче га по прабини најцрњих заблуда. А суровост, она му облаже срце савтама немилосрђа и неправде, те тако постаје човек најсавр-

шенијим звером. Па ? — Е да ли је то позив, опредељење земаљског човека !

Школа је излив друштвеног живота — вели се. Добро ! — Али школа је још и онај див, који мора то друштво новим спасоносним идејама да препорођује. Па и ко ће у народу да развија богодане моћи до могућег савршенства ? — Ко ће да га тако спремног упути у живот, који ваља заслужити и одужити чинећи добра, племенита дела ?

Школа — али таква, која своје питомце не само да учи — не дресира их, — него која их облагорођује — образује.

И ето така школа ширећи и учвршћујући знање и питомост, све ће већма да слаби незнање и суровост. А таким радом она ће не само да подиже образовану омладину, него ће њеном помоћи постепено да васпитава данашњу, а учвршћује будућу ваљану породицу у народу.

Па зар је ово незнатна услуга, коју права, истинска народна школа може, а и треба да чини за људско образовање.

(Наставиће се.)

ЗАПТ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ С ЈЕДНИМ УЧИТЕЉЕМ.

— За награду. —

(Продужење).

Остала средства за одржање запта могла би се овако изложити :

1. Ред у простору ;
2. Точност у времену ;
3. Ваљан часовник и распоред градива ;
4. Ваљана својства наставе ;
5. Непрекидна посленост ученика ;
6. Достатност учила ;
7. Ред у вријеме наставе и одмора ; и
8. Награде и казне.

Ако наш учитељ и нема толиког уплива, да би му се из уважаења у школу све дало, што би требало, то ће се ваљану и признату учитељу ипак најнуждније ствари јамачно дати.

Учитељ сав свој уплив треба најпре да обрати на уређење школске собе. Ова нека буде довољно пространа ; чим пространија, тим удеснија. У доста пространој соби мора бити довољно удобнијех сједала. Дјеца чим су ближе, већма једно

другом сметају, и чешће и лакше запт поремете, него кад су на ријеђе; јер ју учитељ у првом случају не може тако прегледати као у другом. Клупе у нашим школама неодговарају ни најмање удобности. Оне су рад своје неспремности не мала запрека одржању запта и дјетињег здравља

Школска соба има да буде свијетла и да свијетлост с лијеве стране удара, да се дјеца за свјетлости при послу неокрећу, са чега штропот и немир настаје.

У свакој школи треба, да је катедра узвишена, да учитељ дјецу лакше прегледати може. Онази сам, да се мали брбљавци, хотећ говорити за другове крију, кад учитељ низко сједи, што неби могли чинити, да учитељ високо сједи, те јих соколовим оком мотри. Учила: табле, рачунаљка, слике, стереотипи и т. д. имају стајати на згодном мјесту, да јих дјеца без икакве промјене положаја мотрити могу, другчије се мир нарушава. На ово у нашим школама није пажено, пак земљовиди и друге слике морају страга и постранце висјети што је на штету дисциплини и настави.

Школа несмије да буде на бучну мјесту, јер бука смета. Кад дјечица у школу почетком школске године дођу, разредити ће ју учитељ тако, да сваки разред за се на једној страни стави, да га лакше прегледати, у миру и реду уздржати може.

Одмах у почетку има учитељ сваком дјетету мјесто одредити, које дјете својевољно замјенити несмије. Много пута се деси, да учитељ, непознајућ дјеце по два немирњака заједно намјести. Кад ово опази, имаде једног међу мирне премјестити, а његово мјесто мирном уступити. Највећи немирњаци нек напред близу учитеља и онђе сједе, ће јих он увјек на оку имати може.

Дјеца нек сједе у редовима, ако је икако могуће ради лакшег прегледа. Своја учила имају пред собом држати. Добро би било, да свако дијете за учила под клупом заграђен простор има, да се учила не мјешају. Мастионице, требало би, да су у скамије тако усађене, да јих ђаци лако разбити немогу.

Тежко је одржати запт у школској соби, која никаква предсобњака за остављање одијела нема, пак дјеца сву одјећницу и храну у школу уносе. Одјећница им смета у школеском послу, изпада из клупа; дјеца ју дижу и намјешћају, што дјецу а учитеља буни. Уз сваку школу морало би бити предсобље за

WWW.NLFB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

остављање одјеће и хране. Док тог nebude нек се та сметња школскому раду на други начин уклања.*)

Вријеме је новац, каже нијемац. Тко га згодно употребљује, некаје се никада. Већ је речено, да је точност учитељска врлина. Ову врлину мора учитељ и на вријеме упорављати. „Све у своје вријеме“, нека му буде лозинка, пак ће многе неваљалштине својих ђака пре спријечити и осујетити.

Учитељ треба, да је прије школског времена у својој радионици, једно да прогледа приправљена предавања, а друго, да надзире дјецу при долазку. Предавање нек почиње увјек у одређено време, пак ће се дјечица такође точности у времену приучити, те ће на вријеме у школу долазити. Касно долажење има учитељ свакако, ће се може изобичајити. Дјете, које на молитву не приспје, нек код врата чека, док се молитва сврши; које пак кашње дође, нек неколико тренутака код врата за казну стоји.

Точност у времену неможе се на жалост код сваке школе постићи. У мјестима, ће се у школу не звони, пак у онима, ће су ђаци на далеко, може се точност у времену само приближно тражити. Но постарати се ваља, да се што боље постигне. У таковим мјестима неможе се тражити, да учитељ у школи сједи, док се дјеца не скупе, јер то може од 8 до 10 сати трајати. У такову случају, ил кад је учитељ запријечен, управља позорник пре почетка наставе над школским зантом, пописује кривце на табли и пријављује, што су скривили. Дати дјецу мало посла, док им се другови неприберу — нешкоди, само се треба чувати, да јој се тај посао недосади. Ђе се у школу звони и ће су ђаци на окупу, несмије се ниједно ђаче прије одређеног рока у школу пустити. Ово вриједи особито љети и то код сваке школе, јер дјеца то воле и здравије је, него да су у школи. Точно у одређено вријеме нек се настава започне. Сваки предмет нек траје само одређено вријеме, јер дугачка настава из једног предмета дјецу додија, пак дијете јој узкрати позорност, а тим ослаби дисциплина. Одмори нек се држе увијек у исто вријеме, да се и дјеца точности у времену привикну и да настави мољакањем „на поље“ несметају. Настава се има точно у одређено вријеме завршити. Дуље остајање може изпричати

*) Један учитељ вировитичке жупаније нумерирао је сваког ђака. Сједало (његово мјесто), клинчић за отлагање одјеће, мастионица и његов сав школски прибор носи његову нумеру. Ово баш за одржава зашта није нужно; ал' није ни сувишно, јер се тако најбоље зна, чије је што. Ово се у тијесној школској соби не да спровести. Оп. писца

само важна какова околност. Дјеца, која после наставе за казну остану, несмију бити ни мање ни дуље, него им је одређено.

Ваљан учитељ држећ се реда у простору и времену, побринути ће се за ваљан распоред часова. Он ће га саставити, да се предмети тако измјењују, да позорност малих ученика непопусти. Предмете, о којима дубље мислити треба, ставит ће у прве, а лакше у задње сате, јер је пред свршетак наставе а особито после подне душевна снага дјечија уморена. Кад се предмети тако измјењују, да ђачку позорност не само на се обраћају, него ју и развијају, лако ће се запт за вријеме наставе одржати. Онђе пак, ће се обратно догађа, получи се са свим противно. Кад се настава по распореду часова правилно креће: запазе дјеца ред предмета, па се већ прије предавања за дотични предмет приправе, те учитељ може одма без запреке наставу почети.

Човјек би рекао, да распоређивање градива на неђеље у одмјерене и једнаке лекције за одржање запта није необходимо вуждно; ал' кад мало дубље погледа, освједочити ће се одмах, како је оно и зато веома корисно. За свако предавање има се одмјерити количина градива, која се без напора учитељева и ђакова савладати може, онда ће дух ђака остати увијек свјеж и моћи ће друго предавање опет позорно пратити. Ако ли учитељ умори душевну снагу дјетињу првим предавањем, одузео му је први услов за позорност и за даљу корисну пратњу предавања. А кад се то учини, одмах настане у школи дрије-меж и досада.

Сад учитељу питај, ко је крив, што дјеца непазе.

(Продужиће се.)

СРПСКА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА У КАРЛОВЦУ.

(Извештај.)

У српској учитељској школи у Карловцу било је прошле 1884 - 5. школске године свега 38 ученика, и то 29 приправника и 9 приправница. По разредима пак овако :

I. разред 14 (11 приправника и 3 приправнице);

II. разред 14 (11 приправника и 3 приправнице);

III. разред 10 (7 приправника и 3 приправнице)

За ових десет година, како ова учитељска школа постоји, ово је највећи број, што је до сада постигнут.

За учитељско звање ови су особљеци: 1. Никола Шу-

моња из Загреба, с одличним успехом. 2. Милева Остојићева из Жировца, 3. Јован Поповић из Бјелуша (у Србији) и 4. Милутин Ковачевић из Машвина с врло добрим успехом. 5. Сара Опарничина из Војнића, 6. Јелена Матијевићева из Радовице, 7. Ђоко Станојевић из Бовића и 8. Миливој Војводић из Срба с добрим успехом. Харитон Ружић, привр учитељ у Ладићу с довољним успехом; а један приправник има до године испит да понови.

Р.

РАСПОРЕД ЛЕКЦИЈА

у другом разреду србске народне школе

(на основу наставног плана за србске народне учитеље

изданог од вис. срб. нар. Школског Савета под б. (18.) Јулија 1878. бр. 34.).

(Продужење.)

II. Србски језик.

А. Очигледна настава, читање и писање.

У овом разреду очигледна настава ради се у свези са читањем и предузима се оним редом као што је у читанци за други разред србске народне школе одобреној од В. срб. нар. Шк. Савета назначено. За овај посао узима се свако пре подне $\frac{3}{4}$ сата, и после подне четири пута по $\frac{1}{2}$ часа читања и у двапут по $\frac{1}{2}$ часа разговора, то чини укупно $6\frac{3}{4}$ часа. За писање одређена су четири получаса.

Првог школског месеца: Сваки дан пре и после подне ради се очигледна настава о школи и о употребењу школских учила и школскога намештаја. За основу разговора служи посматрање и именовање школских ствари и разговор о школском раду и о дужностима, о чему се налази довољно градива у одсеку II. Упутства за вештање у мишлењу и говору, ал особито у самој читанци за други разред, одсеку I. број 1—20.

Разредивши наставно градиво сваке седмице на девет малих лекција за разговор и читање, а две лекције за само посматрање и разговор употребљујући поступати се има следећим редом:

Прве седмице: 1. л. У име Божије (бр. 1.). Разговор, читање и пошто сви добро читају зада се за учење на памет и рецитовање. — 2. и 3. л. У школи шта се учи и како? (бр. 2.). Разговор и читање с разумевањем. У први мах предузима се 1. 2. и 3., а у други мах 4. и 5. одсек. Према садржају прочитаног дају се сходна упутства за владање. — 4. л. Школа и родитељи (бр. 3.) с моралном поуком. — 5. л. Хајд у школу (бр. 4.). Ово се чита а затим за домаћу лекцију учи на памет и идуће суботе рецитује. — 6. л. Добар ђак (бр. 5.) 1. и 2. одсек са разговором. — 7. л. Добар ђак (бр. 5.) 3. 4. и 5. одсек с разговором. — 8. и 9. лекција. Вештање у механичком читању предмета под бр. 2. 3. и 5. За писање (преписивање). 1. л. „Без муке нема науке.“ 2. л. Боље је умети него имати. — 3. л. Боље ништа не знати него које како. — 4.

л. Боље слеп очима него памећу. — Уз то вештбање у лепом писању великих писмена: Б. Г. П. Т.

Друге седмице: 1. л. Кога воли учитељ (бр. 6.). — 2. л. Молитва пре учења (бр. 7.) читање, поука и учење на памет. — 3. л. Зашто се учи и како? — 4. л. Кушање (бр. 9.). Ово најпре учитељ приповеда, а затим даје читати одсек по одсек и разговара се с децом о садржају прочитаног, те изводи из њега поуку: „Најпре сврши своје послове па се онда играј.“ — 5. л. Благодаренење после школе (бр. 11.) — 6. лекц. Школски закон (бр. 12) 1. и 2. одсек уз сходна упутства. — 7. л. Истога предмета 3. 4. и 5. одсек. — 8. л. Истога предмета 6. одсек с поуком. — 9. л. Понављање предмета под бр. 12. уз упутства за владање. — За писање: 1. л. Више данас перо уради него и пушка и сабља. — 2. л. Знање је светлост, знање је моћ, учимо браћо и дан и ноћ. — 3. л. Забрањено је школске и туђе ствари прљати, кварити ил сакрити. — 4. л. Ко незна да чита, слеп је код очију. — Уз то вештбање у лепом написивању великих писмена В. З. К. Т.

Треће недеље: 1. л. Читанка (бр. 13.). (Овде свуда: најпре очигледно посматрање и разговор,) затим читање. — 2. л. Таблица (бр. 14.). — 3. и 4. л. Школска табла и таблица (бр. 15.). — 5. л. Перо, мастило и артија (бр. 16. одсек 1. и 2.) — 6. л. Истога предмета, одсек 3. и 4. — 7. л. Истога предмета 5. одсек. — 8. и 9. лекција. Понављање бр. 15. и 16. За учење на памет бр. 7. и 11. — За писање: 1. л. Ко много пита много и научи. — 2. л. Ко сваки дан по мало учи, за мало времена много научи. — 3. л. Није срамота незнати, нег учити нехтети. — 4. л. У младости ко не учи, довека се после мучи. (Велика писмена: К. Н. М. У.

Четврте недеље: 1. л. Школска соба у свези са очигледним посматрањем и разговором (бр. 17.). — 2. л. Школски намештаји (бр. 18.) — 3. л. Школска кућа (бр. 19.). — 4. и 5. л. Вештбање у читању предмета под бр. 2. 3. 4. и 5. — 6. и 7. Вештбање у читању предмета под бр. 13. 14. 15. и 16. — За рецитовање на памет: бр. 1. 4. 7. и 8. и пословице под бр. 10. — За писање: 1. л. Шта ко учи нека оно својски научи. — 2. л. Каква књига, онаки и ђак. — 3. л. Добри ђаци држе чисто све своје ствари. — 4. л. Школска кућа је позле цркве најленша зграда у месту. — Велика писмена: И. Ш. К. Д.

Другога школског месеца: Прве недеље: 1. л. Црква (бр. 20.). Одсек 1. и 2. — 2. л. Исти предмет. Одсек 3. и 4. — 3. л. Исти предмет. Одсек 5. — 4. л. Ђаци у цркви (бр. 21.). — 5. л. Недеља (бр. 22.). — 6. л. „Господ Бог је 'вако наредио (под бр. 22. стр. 19.) читати, тумачити и на памет научити. — 7. л. Поново се чита број 20. — 8. и 9. л. Читање бр. 21. и 22. и рецитовање стихова под бројом 22. — Из очигледне наставе: Посматрање цркве, разговор о цркви и упутство како се ваља у цркви владати. — За писање: 1. Сви ђаци дужни су ићи у цркву. — 2. Добра деца моле се Богу за здравље своје и својих родитеља. — 3. Недеља је за молитву у цркви и за одмор. — 4. Шест дана ради а у седми дан нека је одмор Господу Богу твојему. — Велика писмена: С. О. Г. Б. Д.

Друге недеље: 1. л. Празници (бр. 23). Одсек 1. и 2. — 2. л. Исти предмет. Одс. 3. 4. и 5. — 3. л. Отцеви и материце (бр. 24). — 4. л. Божић бр. 25. (2. на памет). Понављањ бр. 23. — 5. л. Божић бр. 25. (под. 3.) на памет. Понавља се бр. 24. — 6. л. Порта (бр. 26.). — 7. л. Суд Божји (бр. 26.) читање и на памет у свези са науком хришћанском и поуком о животу вечном. — 8. л. Питалице и загонетке (бр. 28.) Уз то читање бр. 26. — 9. л. Рецитоване песмица бр. 25. под 2. и 3. и бр. 27. под 1. и 2. — Очигледна настава. Посматрање цркве. Порте и гробља. Разговор о празницима и њиховом значењу. — За писање: 1. Највећи су празници: Божић, Ускре и Духови. — 2. Недеља пред Божић зове се "Отцеви." — 3. Црква је да се у њој Богу моли а не да се збори. — 4. У цркву се иде недељом и празником. — Велика писмена: Н. Б. У. Ц. П.

Треће недеље: Најпре разговор о родитељима и деци (по бр. 29. 30.). Затим: 1. л. Деца и родитељи (бр. 29). — 2. л. Како се брину родитељи (бр. 30) 1 одсек. — 3. л. Исти предмет 2 и 3. одсек. — 4. л. Волна мајка приповедка (бр. 31.). — 5. л. То исто препитати, по ново читати и изводити поуку о поштовању родитеља. — 6. л. Захвално дете (бр. 32.) — 7. л. То исто препита се. Затим се предузима приповедка: Добри син (бр. 33.). — 8. л. Три поздрава (бр. 34.) чита се, разјасни и учи на памет по реду. — 9. л. Препита се лекција 8. Затим се предузима: „Како учине деца радост родитељима“ (бр. 35.). — За учење на памет бр. 34. Три поздрава. — За писање: 1. Свако добро дете слуша своје родитеље. — 2. Родитељи су после Бога човеку први и највећи добротвори. — 3. Ми треба да родитеље своје поштујемо. — 4. Почитуј отца и матер, да ти добро буде и да дуговечан будеш на земљи. — Велика писмена: Р. П. М. Ч.

Четврте недеље: Разговор о браћи и сестрама, и о том како треба да се они пазе и љубе. Затим: 1. л. Браћа и сестре (бр. 36) — 2. л. Добра сестра (приповедка бр. 37.). — 3. Препита се приповедка под бр. 37. и изводи се из ње поука. Затим се чита, а женска деца уче на памет бр. 38. Сестре и браћа а) и Сестре без брата б). — Разговор о старешинама и млађима. — 4. Старешине и млађи (бр. 40.). Узто бр. 39. под 3. на памет. — 5. Деца и млађи (бр. 41.). 6. Учтиви и неучтиви приповедање и читање одсека 1. и 2. — 7. Исто. Одсек 3. 4. и 5. — 8. Поново се чита бр. 42. приповеда се и изводи поука. — 9. Уче се рецитовати песмице под бр. 38. и бр. 39. под 3. — За писање: 1. Где је слога ту је и Божији благослов. — 2. Слађи је и мањи залог, кад је у миру и љубави. — 3. Млађи треба да поштују своје старије. — 4. Непослушни и тврдоглави млађи најгоре прођу. — Велика писмена: Г. М. Ђ. Ђ.

Трећега месеца: Прве недеље: Разговор о старијима и млађима и о послушности млађих према старијима. Затим: 1. л. Буди послушан. (Приповедка бр. 43.). — 2. л. Поновљено читање, препитивање приповедање и изводење поуке. — 3. л. Мило дете (бр. 44.). — 4. л. Св. Никола (бр. 45.). — 5. л. Испитивање о садржају (бр. 45.) и поука. — 6. л. Дела милости (бр. 46.) у свези с науком хришћанском. — 7. л.

Завет. Бр. 47. (Ово се чита, тумачи и задаје за учење на памет. — 8. л. Рецитоване бр. 47. То исто учи се и певати. — 9. л. Понавља се приповедка бр. 43. и вештају се деца у певању бр. 47. — За писање: 1. Ако брат твој греши, иди исправи га. — 2. Ако брат твој не уме, иди настави га. — 3. Опрости ономе, ко ти штогод скриви. — 4 Моли се Богу за ближњег свог. — Велика писмена: А. О. Л. М. Е.

Друге недеље: 1. л. Не будите грабљиви (приповедка бр. 49.) — 2. л. Испитивање садржаја приповедке под бр. 49. поновљено читање и поука. — 3 л. Не свађајте се (приповедка бр. 50). — 4. л. Најпре понављање бр. 50. Затим приповедка: Две козе (бр. 51). — 5. л. Говори истину. (Приповедка бр. 52). Приповедање и читање 1. и 2 одсека. — 6. л. Те исте приповедке (3. одсек) са поуком. — 7. л. Понављање приповедке: „Говори истину.“ — 8. л. Не лажи (бр. 53.) с поуком. — 9. л. Понављање приповедака под бр. 50. 51. 52. и 53. — За писање: 1. Буди мирољубив и задовољан. — 2 Несвађајте се! Један другом (једна другој) попуштајте! — 3. Говори истину! Истину воли Бог и људи. — 4. Лажа ма где био срамотно ће проћи. — Велика писмена: Б. Ј. И. Л.

Треће недеље: 1. л. Како прође ко вара (бр. 54.). — 2. л. Држите реч своју (бр. 55.). Само за читање. — 3 л. Бежи од рђава друштва (бр. 56). — 4. л. Испитивање садржаја (бр. 56.) и поука. — 5. л. Ко краде зло прође (бр. 57.). — 6. л. То исто се понавља. — 7. л. Како лукеж пролази. (Приповедка бр 58). — 8. л. Свако дело изађе на видело (бр. 59.). — 9. л. Понављање приповедака бр. 56. 57. 58. и 59. — За писање: 1. Ко радо лаже, радо и краде. — 2. Бежи од рђава друштва. — 3 Когод у крађу пође, зло прође. — 4. Ко за туђом вуном пође, сам острижен кући дође. — Велика писмена: Х, Ж. З. В.

Четврте недеље: 1. л. Чворак. (Приповедка бр. 61.) — 2. л. Котарица јабука. (Приповедка бр. 62.) — 3. л. Та иста приповедка се понавља. — 4. л. Бог све види (бр. 63.) — 5. л. Понављање бр: 49. 50. и 51. — 6. л. Понављање бр. 52. 53. и 54. — 7. л. Понављање бр. 56 57. и 58. — 8. л. Понављање бр. 59. и 61. — 9. л. Понављање бр. 61. и 62. — За писање: 1. Ако си добар, себи си, ако си неваљао, себи. — Боље ти је изгубити главу, него своју огрешити душу. — 3. Где нема стада, нема ни поштења. — 4. Поштење је претежније од новца. — Велика писмена: А. Д. П. Т.

(Наставиће се.)

СТАЊЕ НАРОДНИХ ЗАКЛАДА

уз србску учитељску школу сомборску, којима рукује православна србска црквена община сомборска на свршетку 1884. године.

Народне закладе уз учитељску школу сомборску, којима рукује православна община црквена у Сомбору, јесу: Платонеумска; Школскога Листа; за учитељске сироте и Јосифа Мунтила. Стање тих заклада,

по извештају црквено општинске благајне на свршетку 1884. грађанске године, било је овако :

1. *Заклада Платонеумска.* Од 1883. године пренесена сума је: 20 915 фр. 68 нв. Чист приход: 158 ф. 62 нв. Чисто стање на свршетку 1884. године: 21.074 ф. 30 нв — Одтуда у готовини има: 6614 ф. 71 нов.; у зајмовима на обвезнице: 13.610 ф. 82 нв.; у рештанцијама камата: 848 ф. 77 нв. Из камата ове закладе добивају 16 питомаца стипендије у износу 1080 фр.

2. *Заклада „Школскога Листа“.* Од прошле године пренесена сума износила је: 5524 ф. 01 нв. Чист приход ове године: 2 ф. 61 нв. Чисто стање с концем године: 5526 ф. 62 нв. Од овога у готовом новцу има: 4126 ф. 62 нв.; у зајмовима на обвезнице: 1400 ф. — Из камата овога фонда даје се на издавање „Шк. Листа“ 300 ф. и осим тога по завештању покојног Ст. Михаловића архимандрита плаћа се 9 ф. у име предплате на „Школски Лист“ за 6 народних школа.

3. *Заклада за учитељске сироте.* Пренесено стање од прошле године било је: 1362 ф. 63 нв. Чист приход: 82 ф. 29 нв. Стање на свршетку године: 1444 ф. 92 нв. Од овога у готовини има: 1144 ф. 92 нв. У зајму на обвезници: 300 ф. Приплод се придодаје главници.

4. *Заклада Јосифа Мунгила* негдашњег грађанина сегединског за учитеље приправничког завода у Сомбору. Пренесено стање од прошле године: 506 ф. 29 нв. Чист приход: 21 ф. 40 нв. — Чисто стање с концем године било је: 527 ф. 69 нв. Капитал се сав састоји у готовом новцу, а приход придодаје се главници.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(У србској учитељској школи сомборској) уписало се за времена у први разред 28 мушких и 15 женских; у други разред 17 мушких и 13 женских; у трећи разред 18 мушких и 18 женских редовних ученика. Сви сви свршили су прописане науке, а неки између њих и пети гимназијални разред. Осим тога као ванредни ученици до решења вис. Школског Савета полазе први приправнички разред 3 мушка и 3 женске. Ови су се понјавише закаснили или их из других узрока није могао управитељ за редовне ученике примити. Ако и ови накнадно од вис. Школског Савета за редовне ученике примљени буду; то ће ове године укупни број приправника бити 66 мушких и 49 женских; свега 115. Према томе је број овогодишњих приправника порастао са 27 душа. Приправници су сви Срби православне вере, а међу приправницама 47 су православне српкиње; 1 је хрватица римске вере и 1 израиљћанка.

Призивање св. Духа држано је на Малу Госпојину. Како при овој светковини, тако и на царски дан 22. Септембра појао је приправнички мешовити хор литургију по Станковићевој композицији под управом свога наставника г Драгутина Блажека.

(Србска висша девојачка школа у Сомбору.) У ову школу уписало се у почетку Септембра у први разред 24; у други 9; у трећи 19; и у

четврти 10; те тако свега 62 ученице. Од ових су 61 српкиње православне вере, а једна је мађарица римске вере. Из Сомбора су 45, а са стране 17 ученица. Број ученица порастао је за ову годину са 11. — Овдашње србске отмене породице заслужују похвалу, што своју женску децу скоро без изузетка у србску школу на васпитање дају.

(У народним школама србским у Сомбору), почео се школски течај такође првих дана месеца Септембра. У средсредну мушку школу уписано је 220 деце; у женску основну школу 150 деце; у црвеначкој предградској школи уписано је 29 мушке и 42 женске, а у селеначкеј школи 17 мушке и 29 женске деце. — У осам салашких школа настава је започета у другој половини месеца Септембра

(Нови члан Школскога Савета.) На место господина Светислава Касапиновића, који је оставку поднео на чланству Школскога Савета, изабрао је србски народни сабор за члана највише наше школске власти господина Михаила Полита.

(Нове србске вероисповедне школе.) Православна србска црквена општина у Ст. Шовâ у Бачкој разширила је своју школу са установљењем другог учитељског места, на које је отворен стечај с платом од 440 фор. огревом, станом и вртом. Нека је слава овој честитој општини и њеним првацима, који су подпуно схватили једну од најглавнијих задаћа сваке општине, а та је подизање и разширење србских народних вероисповедних школа!

С неисказаном радошћу хитимо објавити читаоцима „Шк. Листа“, да је малена али отлична православна србска црквена општина у Винковцима, победивши све препоне, које јој на путу стајаху, основала из својих средстава православно вероисповедну србску народну школу у својој средини, одредивши плату за учитеља од 500 форинти годишње и да је к томе већ и дозвола дата од вис. хрв. слав. земаљске владе под 7. рујна о. г. бр. 7278. Живили честити Винковчани и дао Бог угледали се на њих сви срби у троједници, те својом снагом што пре установили у свакој црквеној општини по једну вероисповедну ваљану школу за одржање православија и миле наше србске народности.

(Наредба за србске учитеље у Панчеву.) Познато је, да је градска општина у Панчеву прошле године на предлог србске црквене општине тамошње донела наредбу да учитељи србских народних школа имају децу у славенском језику и у црквеном појању обучавати, у цркву их у недељне и празничне дане водити и у цркви за певницом појати. Господа учитељи протест су уложили противу тога изговарајући се да немогу ту дужност на себе примити. Као што смо са поуздане стране извештени, ових дана био је у Панчеву државни школски надзорник г. Штајнбах, и пошто се најпре са градским поглављством и са отменим србским грађанима о овом предмету разговорио, издао је за учитеље србских комуналних школа у Панчеву наредбу следећега садржаја: 1. да учитељи морају школску децу у очи недеље и празника на вечерње а сваке недеље и празника на св. литургију водити и на њи у цркви пазити; 2. да су учитељи обвезани у два седмична часа ученике II, III. и IV. разреда у славенском читању обучавати а уз учење световни песама, учити

децу и црквеним појању; 3. да су учитељи дужни у недељне и празничне дане при богослужењу у храмовима Божијима обе певнице држати и у њима читати и појати. — Уједно је исти господин школски надзорник пријатељски саветовао учитеље, да познати свој протест натраг повуку.

У србским круговима у Панчеву овај уместни поступак г. Штајнбаха нашао је пуно одобравање и припознање.

(Избори учитеља.) С почетком ове 1885—6. школске године у епархији темишварској ове су промене у школама:

У Карлову изабрана је једногласно и потврђена за учитељицу госпођица Катарина Топаловића бивша досада заменица учитељке у истом месту.

У Мокрину пристављен је за привр. учитеља г. Милош Коњовић испитани кандидат учитељски родом из Сомбора.

Оболелој учитељици србско-итебејској Јелени Петровића на молбу њену пристављена је за заменицу госпођица Мила Јовановићева свршена приправница родом из Вршца. —

За учитеља у вероисп. србској школи у Петрињи изабран је госп. Милан Црнојачки, бивши учитељ у Д. Тузли.

(Именован.) Госп. Милош Лалић, намесни учитељ вере у кр. гимназији госпињкој наименован је правим вероучитељем за православне ученике у истој гимназији.

Госп. Јован Добријевић свршени приправник наименован је за привременог учитеља у Уљанику.

Госп. Светозар Гвојић свршени приправник наименован је за привременог учитеља у Грубишном пољу.

Свршена приправница госпођица Софија Живковићева наименована је за привремену учитељицу у Дивошу.

Свршени приправник г. Јован Гајић постављен је за привременог учитеља у Чортановци, а госп. Милан Миленковић наименован је за привременог учитеља у Марадику.

За привремене учитеље наименовани су следећи кандидати учитељски: г. г. Стеван Пајић у Мартинци, Станко Теодоровић у Рачи, Рада Узелац у Батровци, Теодор Петровић у Угриновци и Јован Драговић у М. Вашици.

Госпођица Катарина Ненина премештена је по својој молби за учитељицу у Стару Градишку.

(Промене у учитељству у Босни): Г. г. Ђорђе Свитлић бивши учитељ у Бјелини, наименован је за учитеља комуналне школе у Старом Мајдану. Станко Љубичић бивши учитељ у Мостару наименован је за учитеља у Босанском Новом. Милош Лазић премештен је из Босанске Костајнице за учитеља у Загоне (у котару бјелинском). Раде Јаночић учитељ православне србске школе у Мостару наименован је за учитеља у Костајници. У србској вероисповедној школи у Тешњу за привременог учитеља изабран је Алекса Чавић приправник.

WWW.UNI.CS.R.S

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.NS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

(*Предавање ичеларства.*) Учитељ сомборски и практични пчелар г. Ст-ван Коњовић из сопственога побуђења предаје ове школске године у учитељској школи сомборској приправницима трећега разреда пчеларство у једном часу седмичном. Предавања ова слушају сви мушки приправници радо, а г. предавач осим теоретичног предавања показује слушаоцима својима и радњу око држања пчела у свом лепо уређеном пчелињаку. Овај свој труд полаже господин Коњовић из чистог радољубља и без сваке награде.

(*Школе за плетење котарица.*) У Петроварадину, Митровици, Земуну, Вуковару и Осеку отворене су ове јесени школе за плетење котарица и различитих кошарева. Ученици неплаћају школарину, а друге године учења добијају део од своје зараде.

(*Из Црне Горе*) стижу нам повољни гласови, да се тамо на све стране школе подижу и разширују. У Септембру држана је учитељска скупштина на Цетињу, на којој је између осталих предмета установљен фонд за мировину учитељску, коме је његово височаство књаз Никола први основ положио знатним својим новчаним прилогом и даривањем земље од 600 рали. За министра просвете наименован је господин Јован Павловић бивши уредник Гласа Црногорца, који ће предузети нову организацију народних и виших школа у Црној Гори.

НЕКРОЛОГ.

Софија В. Поповића рођена Станишића, добра мати неуморног и отличног нашег књижевника господина Ст. В. Поповића епархијског шк. референта бачко будимског, преселила се у вечност у 67-ој години живота свог 27. Септембра у Сегедину код свога брата г. С. Станишића и сахрањена је у православном гробљу сегединском 28. Септембра.

Др. Влајко Мајински адвокат, председник местног школског одбора и члан патроната велико-кикиндске гимназије, 13. Септембра о. г. у 41. години свога живота, после дугог и тешког боловања преселио се у вечност и сарањен је уз велико саучешће 15. Септембра у В. Кикинди.

Исидор Петровић свршени приправник и испитани србски народни учитељ после дугог и тешког боловања преселио се у вечност у Вршцу 18. Септембра у 21. години живота свог. Покојник је био трудољубив, отличан и примерног владања кандидат и јединац остарелих својих родитеља, који су у њему сву своју радост и наду изгубили.

НОВЕ КЊИГЕ.

„*Литургија или Наука о богослужењу свете православне цркве*, за школску младеж израдио Никола Гр. Живковић, свештеник и професор на кр. вел. реал. гимназији у Раковцу. Загреб, штампарија К. Албрехта године 1885.

„*Апостоли и Еванђеља у празничке и недељне дане* преко целе године за школску и домаћу потребу од епископа Платона са 24 одабра-

них и лепо израђених слика. Издање браће М. Поповића у Н. Саду 1885. Текст исправљен а превод на ново прегледан и дотеран. Цена 80 нов.“

„Упутство за предавање буквара у свези са очигледном наставом за учитеље основних школа српских, написао Никола Ђ. Вукићевић управитељ српске учитељске школе у Сомбору. Треће издање. У Београду, издање и штампна краљ. срп. државне штампарије. Цена 1 динар.“

„Учителј и школа. Књига за пуčke učitelје, priredio Marijan Vuković kr. županijski školski nadzornik. Svezak I. У Belovaru 1885. Tiskom i nakladom knjižare Fleischmanna.“

„Јавни зборови србо-македонаца и старо-срба држани у Београду, Нишу и Врању у Фебруару и Марту 1885. У Београду, штампарија напредне странке 1885.“

„Metodika prostoručnoga crtanja за obće пуčke i gradјanske škole sa-stavio Gјuro Kuten (sa 26 slika). Zagreb. Nakladom hrv. pedagog. knji-ževnoga sbora 1885.“

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Стари Шова за нову установљену србску вероисповедну школу тражи се учитељ. Плата је 440 ф.; у име два хвата дрва 25 ф. и стан с баштом. Овај учитељ ће дужан бити леву певницу у цркви држати. Молбенице се до 12. Окт. имају поднети председништву правосл. црквене общине у том месту.

— У Кручици на србској комуналној школи тражи се учитељ с платом 300 ф.; у дужност учитељу снада и појање у цркви. Молбенице с доказима имају се до последњег Октобера (по новом) сл. кр. надзорништву школском жупаније темишварске послати. Уз остало морају проситељи доказати да знају и мађарски.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Сл. Румском Касину. — По ново прислата предплата важи за целу 1886. годину. Хвала Вам!

Г. Јов. Петровићу учитељу у Ст. Шова. Овим се признаје, да је тамошња цркв. община преко вас три форинта у име предплате за прошлу и ову годину послала. Измирено је тим до 31. Дец. 1885.

Преч. Г. Калоницу Ђ. у С. Ђ. Са захвалношћу примљена доплата за ову, и предплата за целу 1886. годину.

 Славне црквене общине у Бачкој и у Банату, које нам дукују за Школски Лист од 1883. 1884. и 1885. године поново се умољавају, да се што скорије одуже, јер и уредништво мора не само своје дугове разчистити, него и обећане награде на време издати.

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Витерман.